

Το Διπλό Οδόφραγμα και το Γυάλινο Δάπεδο

Jasper Bernes

"Δουλειά τα πρωινά, «εξέγερση» τη νύχτα." (1) Αυτοί είναι οι ημερήσιοι όροι μέσα τους οποίους φανερώνονται οι αντιφάσεις της εξέγερσης του 2008 στην Ελλάδα – η νύχτα ενάντια στη μέρα, η εξέγερση ενάντια στην εργασία. Η φόρμουλα εμφανίζεται σε ένα κείμενο που εκδόθηκε από τους "συναδέλφους επισφαλείς εργαζομένους από την κατελιμμένη ΑΣΟΕΕ," το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αυτοί οι επισφαλείς εργαζόμενοι μπόρεσαν να εμποδίσουν την οικονομική και τη επιχειρηματική Τάξη στο επίπεδο της ιδεολογίας, στο επίπεδο της αναπαραγωγής του στο πανεπιστήμιο, αλλά η οικονομία σαν τόπος παραγωγής αξίας παρέμεινε σχετικά αμετάβλητος. Πρόκειται για μια μεστή αποκρυστάλλωση αυτού που οι συγγραφείς της *Theorie Communiste* ονόμασαν, στην ανάλυση τους για την ελληνική εξέγερση, το *γυάλινο πάτωμα* - δηλαδή, την οριακή-συνθήκη του παρόντος κύκλου αγώνων, στην οποία οι τόποι της κοινωνικής αναπαραγωγής διαχωρίζονται, ως στόχος και αντικείμενο επίθεσης, από την καθεαυτή παραγωγή, και στην οποία αυτοί που βρίσκονται περιμετρικά-γύρω της καθεαυτής εργατικής τάξης αντιμετωπίζουν το κεφάλαιο, είτε σαν ροή είτε ως αναπαραγωγή, είτε ως βιτρίνα και συνδικαλιστικό γραφείο, φυλακή και πανεπιστήμιο, είτε ως τα ΜΑΤ και εμπορικό κέντρο, αλλά όχι σαν το σημείο της σύγκρουσης μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας στο χώρο εργασίας. (2)

Αυτό δε συνέβη, όπως ορισμένοι θα το έθεταν, λόγω κακής στρατηγικής ή αδυναμίας επίλυσης. Δεν είναι (όπως η μια ή άλλη ομάδα θα το έθετε) το αποτέλεσμα της απροθυμίας να συμβάλλει στο επίπονο, κοινότοπο έργο της ριζοσπαστικοποίησης των εργαζομένων και τον εκδημοκρατισμό του εργατικού κινήματος, αλλά είναι μάλλον το σύμπτωμα μιας ριζικής αναδιάρθρωσης της σχέσης εργασίας κεφαλαίου. Αν η μεταπολεμική περίοδος – η οποία χαρακτηρίζεται σχετικά μη ικανοποιητικά (ιδίως στην περίπτωση της Ελλάδας) από τους προσδιορισμούς «Φορντισμός» και «Κεϋνσιανισμός» - είδε την υπαγωγή των εργαζομένων όχι μόνο ως εργατική δύναμη, αλλά και ως αγοραστική δύναμη, "αντιμετωπίζονται σαν ενήλικες, με μια μεγάλη επίδειξη μέριμνας και ευγένειας, για το νέο τους ρόλο ως καταναλωτές", κάτι άλλο αρχίζει να συμβαίνει κατά τη διάρκεια της κρίσης της δεκαετίας του 1970. (3) Στις χώρες του ανεπτυγμένου καπιταλισμού ο παραγωγός-καταναλωτής υποβάλλεται σε καινούργιους (και εκ νέου κατασταλτικούς) πειθαρχικούς κανόνες: κατακερματισμένος, αποκεντρωμένος, αποικισμένος από ρητορικές αυτό-διαχείρισης και συμμετοχής, καθίσταται ευέλικτος και ημιαπασχολούμενος, ωθούμενος σε βιομηχανίες αφοσιωμένες στην πώληση, τη διανομή, τη διαχείριση και την κυκλοφορία των εμπορευμάτων (συμπεριλαμβανομένης και της εργατικής δύναμης). Αυτή η αναδιάταξη της εργατικής τάξης, σαν καθεαυτή - αναδιάταξη την οποία ο Ιταλικός εργατισμός (*operaismo*) θα μπορούσε να αποκαλέσει την τεχνική της σύνθεση - καθιστά σχεδόν αδύνατη τη μετατροπή του σε προλεταριάτο με επαναστατική αυτοσυνειδησία. Η αναδιάρθρωση αυτή απομακρύνει την εργατική τάξη από μια δική της αυτό-πραγμάτωση και αυτό-κατάργηση μέσω της επαναστατικής κατάληψης των μέσων παραγωγής.

Ουσιαστικά, αυτό που βλέπουμε στις προηγμένες καπιταλιστικές χώρες κατά την περίοδο αυτή είναι μια ανάπτυξη βιομηχανιών που σχετίζονται με την κυκλοφορία ή την υλοποίηση εμπορευμάτων ή βιομηχανίες σχεδιασμένες να αποβλέπουν στη διαχείριση της σύγκρουσης μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας. Το κεφάλαιο εξαρτάται όλο και περισσότερο από *μη παραγωγικούς* τομείς οι οποίοι επιταχύνουν και κατευθύνουν ροές κεφαλαίων και εργατικού δυναμικού από τοποθεσία σε τοποθεσία, καθιστώντας ταχύτερη την αναπαραγωγή και το τζίρο τους. Η επέκταση του χρηματιστηριακού κεφαλαίου είναι η κεντρική εκδήλωση αυτής της αλλαγής, αλλά ακόμη και τα δήθεν θαυματουργά αποτελέσματα της τεχνολογίας των πληροφοριών φαίνεται να έπαιξαν λιγότερο σημαντικό ρόλο ως μέσο για την αύξηση της παραγωγικότητας απ' ό,τι ως μέσο για τη μείωση του κόστους κυκλοφορίας και διαχείρισης των εμπορευμάτων. Η κυκλοφορία δεν περιβάλλει πλέον την παραγωγή με μυστηριακές μορφές ψευδούς ισοδυναμίας, αλλά τη διαλύει, τη

διαπερνά εγκάρσια, και την υποβάλει σε περίπλοκες μεσολαβήσεις. Το "κρυφό καταφύγιο της παραγωγής" δεν είναι τόσο αόρατο, όσο απρόσιτο - καλύπτεται από ένα γυάλινο δάπεδο. Και στη "θορυβώδη σφαίρα της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων" οι φωνές που ακούμε είναι εκείνες της εξέγερσης. Διαχωρισμένη από την ύπαρξή της ως εργατικής, η επαναστατική προλεταριακή συνείδηση ξεσπά στο μοναδικό δυνατό σημείο ανταγωνισμού που της έχει απομείνει.

Η αναδιάρθρωση που βρίσκεται υπό συζήτηση εδώ εξουδετερώνει δύο είδη αγώνα. Από τη μία πλευρά, το προοδευτικό ή σοσιαλδημοκρατικό ρεύμα που φαντάζεται έναν καλύτερο μισθό-μετοχή, καλύτερες συνθήκες εργασίας, καθώς και μείωση των μεταπτώσεων της εκμετάλλευσης και της κυριαρχίας βρίσκει το μάστορα του εδώ, στην επέκταση των εργασιακών τομέων που είναι δύσκολο να οργανωθούν, του τομέα των υπηρεσιών, της μερικής απασχόλησης, και στην ταχύτητα με την οποία περίπλοκες μορφές κυκλοφορίας μπορούν να μετατοπίσουν κεφάλαια από τόπο σε τόπο, εξολοθρεύοντας μεγάλο μέρος των πιο αργών, τοπικών μορφών αντιστάσεων.

Αλλά η κατάσταση είναι λίγο καλύτερη για εκείνους τους ριζοσπάστες που θα ξεριζώσουν το κεφαλαίο, θα αποκεφαλίσουν το κράτος, και θα σπάσουν τη σπονδυλική στήλη της αγοράς, αρχής γενομένης από το χώρο εργασίας. Η διείσδυση και η διασπορά της παραγωγής από όλο και πιο σύνθετες μορφές κυκλοφορίας και μέσων αναπαραγωγής σημαίνει ότι δεν μπορούμε να βρούμε πια, ετοιμοπαράδοτες, τις αξίες-χρήσης που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την ελάχιστη βάση διαβίωσης μιας μελλοντικής, μη καπιταλιστικής κοινωνίας. Η ιδέα ότι θα μπορούσε κανείς να διατηρήσει τις βασικές μορφές της καπιταλιστικής παραγωγής σαν αξίες-χρήσης με μια διαφορετική μορφή διανομής - και, κατά συνέπεια, την υιοθέτηση μιας κάποιας πολιτικής ουδετερότητας απέναντι στις παραγωγικές δυνάμεις και την καπιταλιστική τεχνολογία - ήταν πάντα εσφαλμένη, και συχνά καταστροφική (στην περίπτωση της Ρωσίας, για παράδειγμα), αλλά σήμερα η αδυναμία διαχωρισμού ενός κάποιου μη καπιταλιστικού συνόλου αξιών-χρήσης από τη μορφή-της-αξίας καθεαυτή, καθίσταται εντελώς αδύνατη στις αναπτυγμένες καπιταλιστικές χώρες. Το σχέδιο "κατάληψη των μέσων παραγωγής" βρίσκει τον εαυτό του αποκλεισμένο ή αντιμέτωπο με την εξωφρενική προοπτική συλλογικοποίησης των Wal-Mart ή της Apple, χώρων εργασίας που έχουν διαπεραστεί ως τον πυρήνα τους από τη μορφή-του-εμπορεύματος έτσι ώστε μην ζητά τίποτα λιγότερο από την ολική καταστροφή ή τον συνολικό μετασχηματισμό. Αυτό είναι διαφορετικό από τη Γαλλία το 1871 ή ακόμη και 1968 διαφορετικά από τη Ρωσία το 1917 ή την Ισπανία το 1936, μέρη όπου οι βιομηχανίες των μέσων διαβίωσης ήταν πιο απτά και οικειοποιήσιμα, όπου θα μπορούσε κανείς να βρει, σε εύλογη ακτίνα, την τροφή, την ένδυση, τη στέγαση και την περίθαλψη που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για μια μελλοντική κοινωνία απελευθερωμένη από τα δεινά της αξίας. Σήμερα, ίσως, γνωρίζουμε αυτό που ήταν αληθές εξαρχής: θα πρέπει να καταστρέψουμε σχεδόν τα πάντα και να ξεκινήσουμε από μηδενική βάση. Συνεπώς, εξεγέρσεις. Συνεπώς, άμεση σύγκρουση μεταξύ κράτους και τμήματος του προλεταριάτου που βρίσκεται στην περιφέρεια της καθεαυτής εργατικής τάξης. Συνεπώς, εξέγερση στα πανεπιστήμια, εκεί όπου δεν υπάρχει σχεδόν τίποτα που μια μελλοντική κοινωνία θα χρειάζεται, εκεί όπου, επειδή τίποτα δεν υπάρχει, υπάρχουν τα πάντα.

Η *Theorie Communiste* και κάποιες από τις ελληνικές ακροαριστερές ομάδες θα όριζαν τις τρέχουσες οικονομικές και πολιτικές εκδηλώσεις μια "κρίση της αναπαραγωγής". Είναι μια χρήσιμη φράση, δεδομένου ότι προσπερνά αποτελεσματικά τις συζητήσεις για το εάν οι τρέχουσες και παλαιότερες κρίσεις είναι αποτέλεσμα της χαμηλής κατανάλωσης, της συμπίεσης του κέρδους, της υπερβολικής συσσώρευσης ή του παραγωγικού κενού (*undercapacity*). Η κρίση της αναπαραγωγής δεν συμβαίνει μόνον στην δημιουργία εμπορευμάτων και πλασματικών κεφαλαίων - το *salto mortale* από την παραγωγή στην αγορά - αλλά και σε ότι είναι εκτός της σχέσης εργασίας-κεφαλαίου και έχει παραβλεφθεί: το μέρος όπου μία αλυσίδα X-E-X' συναντά μιαν άλλη, όπου το χρήμα και το εμπορευματικό κεφαλαίο πρέπει να παλέψουν για να βρουν το δρόμο προς τους χώρους εργασίας και το ραντεβού τους με την εργατική-δύναμη, και όπου η εργατική-δύναμη πρέπει να μορφοποιηθεί, να σχηματιστεί και να εξαναγκαστεί να εισέλθει στην παραγωγή. Εδώ

είναι που οι τράπεζες και οι φυλακές και τα πανεπιστήμια και τα γραφεία κοινωνικής πρόνοιας μπαίνουν στο παιχνίδι. Εδώ είναι, επίσης, που τα χαμηλά ποσοστά κέρδους προέρχονται από καπιταλιστές απρόθυμους να επενδύσουν σε μια ολοένα και λιγότερο επικερδή τεχνολογία αύξησης της παραγωγικότητας, προτιμώντας να ανταγωνίζονται μεταξύ τους, μέσω σύνθετων χρηματοοικονομικών εργαλείων, για μεγαλύτερο μερίδιο μιας στάσιμης ή μιας τουλάχιστον βραδέως αυξανόμενης μάζας αξιών. Και είναι εδώ που οι άνθρωποι αναγκάζονται να πολεμήσουν. Οι φοιτητές έρχονται αντιμέτωποι μια τέτοια κρίση αναπαραγωγής άμεσα, καθώς το κόστος της επαγγελματικής κατάρτισης (τα δίδακτρα) αυξάνεται, δεδομένου ότι η αξία της εν λόγω κατάρτισης μειώνεται. Η τραπεζική κρίση, ως εκ τούτου, βρίσκει το συμπλήρωμα της σε μια κρίση των πανεπιστημίων, και αν τα πρόσφατα γεγονότα στα πανεπιστήμια της Καλιφόρνια δεν είναι παρά μόνο μία αχνή σκιά των πρόσφατων πολιτικών συγκρούσεων στην Αργεντινή ή τη Γαλλία ή την Ελλάδα, αυτό δεν είναι, όπως θα υποστηρίξω, επειδή οι περιπτώσεις αυτές είναι εξαιρετικές. Το γυάλινο δάπεδο λειτουργεί επίσης και εδώ. Το υπόλοιπο της εργασίας αυτής είναι μια προσεκτική ανάγνωση των γεγονότων στην Καλιφόρνια κάνοντας χρήση της αναλυτικής κατηγορίας του γυάλινου πατώματος.

~ ~ ~ Επειδή η κρίση του πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας πλήττει, ανεξάρτητα το πόσο άνισα, το σύνολο των ομάδων του -προσωπικό, φοιτητές, καθηγητικό σώμα- έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες για να διατηρηθεί η τρέχουσα κινητοποίηση σε κάτι περισσότερο από απλά ένα "φοιτητικό κίνημα", και πολλοί ακτιβιστές έχουν επιδιώξει συγκεκριμένα την ανάπτυξη ενός "σπουδαστικού-εργατικού" κινήματος. Πρόκειται λοιπόν για ένα ιδανικό πεδίο δοκιμών του γυάλινου δαπέδου, που υπάρχει εδώ πρώτα απ' όλα στη δύσκολη συνένωση τακτικών και νοημάτων που αντλούνται αντίστοιχα από το εργατικό κίνημα και την κουλτούρα των ακτιβιστών φοιτητών. Μεταξύ της πικετοφορίας, της αποχής από την εργασία (walkouts), του αντί-μαθήματος, της απεργίας, της καθιστικής διαμαρτυρίας, της κατάληψης και της πορείας, γίνονται πρόδηλες οι αντιφάσεις του γυάλινου πατώματος. Οι περισσότερες από τις κυριότερες δράσεις του φθινοπώρου του 2009 περιελάμβαναν, από τη μία πλευρά, φοιτητικές απεργίες ή αποχές (συχνά με τη συμμετοχή μελών ΔΕΠ) και απεργίες εργαζομένων από ορισμένα συνδικάτα. Όμως, οι ομάδες είχαν συχνά διαφορετικούς προσανατολισμούς μέσα στο χώρο του πανεπιστημίου, με τις πικετοφορίες των συνδικαλιστικών οργανώσεων στην είσοδο του πανεπιστημίου, για να εμποδίσουν την πρόσβαση σε αυτό, ενώ οι φοιτητές γέμιζαν το χώρο πίσω τους, εκκενώνοντας τα κτίρια και χρησιμοποιώντας τους ανοιχτούς χώρους, σύμφωνα με τη λογική του πολιτικού συνέρχεσθαι και του διαλόγου - αντί-μαθήματα, ομιλίες και τα παρόμοια. Παρέμενε κανείς αβέβαιος σχετικά με το εάν ο στόχος ήταν να κλείσει το πανεπιστήμιο αδειάζοντας ή γεμίζοντας, αν ο σκοπός της επίθεσης ήταν μια γεωγραφική ζώνη ή οι κοινωνικές σχέσεις, ο ρυθμός της εργασίας και των σπουδών, που λάμβαναν χώρα εκεί, εάν η μαχητική τοποθέτηση πραγματοποιούνταν εντός ή εκτός του πανεπιστημίου.

Αυτές οι δύο κατευθύνσεις στο χώρο προέρχονται, εν μέρει, από τα δομικά διαφορετικές θέσεις που έχουν οι φοιτητές και οι εργαζόμενοι σχετικά με τη θέση του πανεπιστημίου εντός του συστήματος/καθεστώτος της αξίας. Η πικετοφορία αντιμετωπίζει το πανεπιστήμιο ως εργοστάσιο, ως εργασιακό χώρο, ως τόπο παραγωγής ή εκμετάλλευσης - και αντιλαμβάνεται ότι η γεωγραφική του περικύκλωση αρνείται την παραγωγή αυτή. Οι αποχές ("walkouts") και, αργότερα, οι καταλήψεις των κτιρίων, αντιμετωπίζουν το πανεπιστήμιο ως ένα σημείο μεταβίβασης στο πλαίσιο της κυκλοφορίας και το σχηματισμό της μελλοντικής εργατικής δύναμης, ως μηχανισμός διαλογής που αναπαράγει την αξία της εργασίας, περιλαμβάνοντας κάποιους και αποκλείοντας κάποιους άλλους, το οποίο νομιμοποιεί την ταξική κοινωνία μέσω μιας διαδικασίας πιστοποίησης και ιδεολογικής κατάρτισης.

Αυτά δεν είναι καθόλου σαφείς διακρίσεις - φοιτητές συχνά εργάζονται στο πανεπιστήμιο· οι μεταπτυχιακοί φοιτητές, για παράδειγμα, είναι και φοιτητές και εργαζόμενοι. Είναι αφαιρέσεις, πραγματικές αφαιρέσεις, οι οποίες γίνονται αντιληπτές από τους ξεχωριστούς δρώντες με

αμφιλεγόμενο τρόπο. Και παράγουν, μέσω της διαλεκτικής τους αλληλεπίδρασης, συνδυαστικούς προσανατολισμούς - κυρίως, τον διαχωρισμό, μεταξύ εκείνων που θέλουν να διατηρήσουν το πανεπιστήμιο και αυτών που το έχουν αρνηθεί τελείως. Το μεγαλύτερο μέρος του κινήματος εργαζόμενων/φοιτητών παραμένει, προς το παρόν, σε μεγάλο βαθμό αντιδραστικό - αν όχι δεξιό, τότε συντηρητικό. Στόχος του είναι να διαφυλάξει αυτά που πρόκειται σύντομα να χαθούν - την απασχόληση, την εκπαίδευση, τις τάξεις. Στοχεύει στη διαφύλαξη της δημόσιας εκπαίδευσης. Το συντηρητικό πνεύμα φανερώνεται πρώτα και κύρια στην απροθυμία των φοιτητών και των διδασκόντων να χάσουν πολύτιμες διδακτικές ώρες, καθώς και στην εναλλακτική πρόταση μετατροπής των ημερών διαμαρτυρίας σε ημέρες αντί-μαθημάτων (teach-ins) (σε αντίθεση με την αποχή) όπου η επίσημη σχέση μεταξύ δασκάλου και μαθητή, κατά μία έννοια, διατηρείται. Ο αυτοπροσδιορισμός των φοιτητών μέσα στο πανεπιστήμιο μπορεί να φαίνεται συντηρητικό, τότε, σε σχέση με τα συνδικάτα και τις πικετοφορίες τους - πρακτικές που διαθέτουν μια πιο παραδοσιακή εικόνα άρνησης. Αλλά και η πικετοφορία, αν γίνει αντιληπτή με τα ίδια μέτρα και σταθμά, περικυκλώνει το πανεπιστήμιο, ως κάτι που πρέπει να διατηρηθεί, καθώς τα αιτήματα των συνδικάτων είναι, σε γενικές γραμμές, αντιδραστικά: είναι κατά των ισχυόντων μέτρων λιτότητας, και όχι υπέρ της αύξησης μισθών και παροχών, τις οποίες το εργατικό κίνημα είναι πολύ αδύναμο για να κερδίσει, δεδομένου του αριθμού των εργαζομένων που εκπροσωπούν και του πλήθους των ανέργων. Εξάλλου, το ίδιο το γεγονός της απουσίας μισθού καθιστά πολύ ευκολότερο για τους φοιτητές (στο μέτρο που αγωνίζονται ως φοιτητές) να αρνηθούν την υποκειμενοποίηση τους, δεδομένου ότι το ζήτημα των μέσων συντήρησής τους συχνά δεν τίθεται άμεσα υπό αμφισβήτηση. Η αμφισβήτηση, ο αγώνας τους αναφέρεται σε ένα μέλλον. Αλλά αν την άρνησή τους αυτή συναινεί στη διατήρηση των εργαζομένων του πανεπιστημίου ως εργαζόμενους, τότε είναι απλώς ένα παιχνίδι, μια καταστροφή που αποδέχεται τη συνέχιση της βάνανσης εκμετάλλευσης του συστήματος αλλού. Κάθε ομάδα περιέχει την απαραίτητη στρατηγική αλήθεια της άλλης ομάδας. Το γυάλινο πάτωμα, από την άποψη αυτή, είναι περισσότερο μια αίθουσα γεμάτη καθρέπτες στην οποία οι ίδιοι οι φοιτητές αντικρίζουν τους εαυτούς τους, ως εργαζόμενους. Ή μάλλον είναι μια ταινία του Möbius, στην οποία είσοδοι και έξοδοι, εσωτερικό και εξωτερικό, συντηρητισμός και άρνηση, μετατρέπονται σε κάτι ενιαίο.

Οι δυναμικές αυτές υποβάλλεται σε αλλαγές καθώς οι στρατηγικές γίνονται ολοένα και πιο ανταγωνιστικές. Παίρνοντας ως παράδειγμα τη δραματική κατάληψη του Wheeler Hall στο UC Berkeley στις 20 Νοεμβρίου (την οποία επέλεξα όχι γιατί είναι το πλέον ενδεδειγμένο παράδειγμα, αλλά επειδή τη γνωρίζω καλύτερα), το πρώτο πράγμα που προσέχει κανείς κάνοντας μια ανασκόπηση των γεγονότα της ημέρας εκείνης είναι η αμφισημία του *οδοφράγματος* - με άλλα λόγια, η αμφισημία της διάκρισης εσωτερικού / εξωτερικού - όπου η τελευταία είναι ταυτόχρονα ένα αστυνομικό μέσο, η επιβολή του κανόνα της ιδιοκτησίας από την αστυνομία, αλλά και ένα όπλο στα χέρια των αγωνιζόμενων. Ενώ οι καταληψίες οχυρώθηκαν στο δεύτερο όροφο του κτιρίου - χρησιμοποιώντας καρέκλες, κλειδαριές, αλυσίδες και τα χέρια τους για να αποτρέψουν την είσοδο της αστυνομίας - διμοιρίες των MAT δημιουργούσαν μια περίμετρο γύρω από το κτίριο, πρώτα με αστυνομική ταινία και στη συνέχεια, με μεταλλικά οδοφράγματα, τα οποία υπερασπίστηκαν με κλομπ, σφαίρες από καουτσούκ και συλλήψεις. Το διπλό οδόφραγμα και η διπλή πολιορκία - οι καταληψίες πολιορκημένοι από την αστυνομία, η οποία με τη σειρά της πολιορκούνταν από περίπου χίλιους υποστηρικτές της κατάληψης - καθιστά πολύ σαφή την τοπολογία που βρίσκεται υπό συζήτηση εδώ.

Μπορούμε να αναλογιστούμε την πρώτη στιγμή - την κατάληψη του κτιρίου και το κλείδωμα του - κυρίως ως μια πράξη άρνησης, με στόχο να δημιουργηθεί ένα εξωτερικό εντός του διοικητικού καθεστώτος του πανεπιστημίου, των χωροχρονικών επιταγών του, σύμφωνα με μια ξεκάθαρα οικονομίστικη λογική. Αλλά εάν η απελευθέρωση του ενός ή του άλλου χώρου από την ιδιοκτησία δεν διαδοθεί, επαναπροσδιορίζεται χωρικά πάρα πολύ γρήγορα. Η αστυνομία είναι φορέας αυτής της διαδικασίας, αλλά εξίσου συχνά τα όρια είναι αυτό-επιβαλλόμενα καθώς μια πράξη καταρρέει λόγω της ίδιας της τής βαρύτητας, με αποτέλεσμα τις διαπραγματεύσεις, τις παραχωρήσεις ή απλά

την έλλειψη βούλησης για συνέχιση του αγώνα. Το εξωτερικό γίνεται εσωτερικό, και η πράξη της αυτό-αναίρεσης μετατρέπεται στη μία ή την άλλη συντηρητική μορφή του ανήκειν. Για να επιβιώσει, ένα νέο εξωτερικό θα πρέπει να δημιουργηθεί, νέες μορφές άρνησης πρέπει να αναπτυχθούν, και αυτό ακριβώς συνέβη έξω από Wheeler. Υπήρχε ένα κρυφό πέρασμα, που σχηματίστηκε από την αλληλεγγύη και την συντροφικότητα, που συνέδεε αυτούς που βρίσκονταν μέσα στο κτίριο με τους συντρόφους τους που βρίσκονταν έξω. Η αστυνομία ήταν εκεί για να διακόψει αυτήν την ανατροφοδότηση - για να αποτρέψει αυτούς που συγκεντρώθηκαν έξω από κτίριο να ορμήσουν μέσα και να επεκτείνουν τον αγώνα, και για μια στιγμή, παρέμεινε αδύναμη μπροστά στα δύο αυτά μέτωπα. Ήταν αυτοί που βρίσκονταν σε καθεστώς πολιορκίας και όχι οι καταληψίες.

Αν η προγενέστερη τοπολογική εικόνα αποκαλύπτει ένα διαχωρισμό μεταξύ αυτών που θα γυρνούσαν την πλάτη στο πανεπιστήμιο, και εκείνων που θα το διατηρούσαν, η κατάληψη του Wheeler αποτελεί μια διάρρηξη της εν λόγω τοπολογίας. Η διαχωριστική γραμμή - η πικετοφορία - μετατρέπεται σε οδοφράγματα γύρω από το κτίριο, αυτή τη φορά στο εσωτερικό της πανεπιστημιούπολης. Και, καθώς οι συναγερμοί πυρκαγιάς χτυπούν, σπουδαστές και εργαζόμενοι εκκενώνονται από το κτίριο, το πλήθος των υποστηρικτών της κατάληψης γυρίζει την πλάτη του στο πανεπιστήμιο, όχι εγκαταλείποντας το, αλλά υπερασπίζοντας ένα καινούργιο *εσωτερικοποιημένο* εξωτερικό. Οι φοιτητές και οι εργαζόμενοι που είναι συγκεντρωμένοι μπροστά από την αστυνομία ανήκουν στους *μη ανήκοντες*. Όταν φράσσουν τις εξόδους και εισόδους των βιβλιοθηκών (προκειμένου να αποφευχθεί η μεταφορά των καταληψίων μέσω σηράγγων, σε άλλα κτίρια, και από εκεί πακέτο στα φορτηγάκια της αστυνομίας) χαλκεύουν την άρνηση τους, η οποία διαχέεται χωρικά τόσο σε μια εσωστρεφή όσο και εξωστρεφή κατεύθυνση: η άρνηση τους είναι μια μορφή εξόδου που βρίσκεται *εκεί*, μια άρνηση που είναι ταυτόχρονα και επιβεβαίωση.

Οι δράσεις αυτές μπορούν να επιβιώσουν μόνο πιέζοντας συνεχώς το *εξωτερικό* τους μπροστά στα μάτια τους, ανοίγοντας χώρους ρήξης, γνέφοντας και υπερβαίνοντας συνεχώς όχι μόνο την καταστολή της αστυνομίας και τον κανόνα της ιδιοκτησίας, αλλά και μορφές διευθέτησης, στάσης και συμβιβασμού που μπορεί να αναδύονται μέσα από την ίδια τη δράση. Ενάντια στην κατασταλτική αντεπίθεση της αστυνομίας, εξίσου σημαντική είναι οι εναλλακτικές μορφές του ανήκειν ή της κοινότητας οι οποίες καταλαμβάνουν το χώρο που δημιούργησε η επέκταση του *εξωτερικού*. Στην πραγματικότητα, *οφείλουν* να γεμίσουν αυτόν το χώρο, εάν το *εξωτερικό* συνεχίζει να αυξάνεται: με τα πορτοκάλια και τα σάντουιτς που ρίχνονται, πάνω από τα κρανοφόρα κεφάλια των ΜΑΤάδων, στους καταληψίες που έχουν καλυμμένα τα πρόσωπα και βρίσκονται στο παράθυρο του δεύτερου ορόφου με τα πιάτα σούπας και τις μπάρες δημητριακών που μοιράζονταν στους συγκεντρωμένους μπροστά στα οδοφράγματα με την αυθόρμητη αναδιαμόρφωση του πανεπιστημίου με τα μηνύματα και τα post στο twitter με τα συνθήματα. Στο βαθμό που οι άνθρωποι, στο χώρο που διανοίγουν με τη ρήξη, μαθαίνουν να παρέχουν ο ένας στον άλλο, απομακρύνονται τα πλήγματα που επιχειρεί να τους καταφέρει η καταστολή. Αλλά μπορούν να το πράξουν αυτό μόνο στο πλαίσιο μιας ολοένα και διευρυνόμενης ρήξης, έτσι ώστε να αποφύγουν την έκπτωση σε μια κατάσταση αδρανούς και στείρου lifestyle.

~~~~~

Ο περιφερειακός χαρακτήρας του φοιτητή σε σχέση με την παραγωγή της αξίας - το γεγονός ότι το πανεπιστήμιο δεν είναι άμεσα αναγκαίο για το κεφάλαιο - ότι το μπλοκάρισμα ή η διακοπή του δεν θέτουν τριγμούς στην οικονομία - αποτελεί ενιαίο και αναπόσπαστο μέρος της δύναμής του, μια αδυναμία η οποία είναι επίσης προσόν. Επειδή το αντικείμενο της δολιοφθοράς ή της διακοπής είναι κάτι για το οποίο έχει πληρώσει - ή βρίσκεται χρεωμένη για αυτό, είτε αφιέρωσε σε αυτό απλήρωτες εργατοώρες (επαγγελματική κατάρτιση άνευ αποδοχών, με άλλα λόγια) - η ανταγωνιστική δράση, στο επίπεδο της αμεσότητας, πάντοτε καταργεί τον εαυτό της, ανεξάρτητα από τις απαιτήσεις μιας μελλοντικής ένταξης. Αυτό εξηγεί εν μέρει γιατί τα αιτήματα των

σπουδαστών σπάνια είναι αυτό-αναφορικά – στην κατάληψη του Wheeler, το πρώτο αίτημα ήταν το πανεπιστήμιο να επαναπροσλάβει 32 απολυθέντες επιστάτες. Οι φοιτητές εμφανίστηκαν μόνο σε ένα αίτημα για αμνηστία – ένα αίτημα που καταργεί τον ίδιο του τον εαυτό. Υπό την έννοια αυτή, οι φοιτητές είναι απολύτως φυσικό να καταλαμβάνουν ένα μη τόπο, ένα μέρος της άρνησης, που εξαρτάται από τη συνεχή αφομοίωση των άλλων - τους επιστάτες, οι οποίοι είναι κατά πάσα πιθανότητα εδώ, οι πραγματικοί προλετάριοι. Υπό μια έννοια, αυτός ο περιφερειακός χαρακτήρας των φοιτητών, η αδυναμία του να μιλήσει για τον εαυτό του ή να κερδίσει κάτι για τον εαυτό του - και την εξάρτηση του από την αξία ή από αγαθά που παράγονται αλλού - είναι η αλήθεια της υποταγής της εργατικής τάξης στο σύνολό της σε μια εποχή που τα κέρδη μειώνονται και η ανεργία αυξάνεται, στην οποία η προοπτική άγριων απεργιών και απαλλοτριώσεων χώρων εργασίας φαίνεται να υποχωρεί. Το γεγονός ότι δε βρίσκει, σε κανένα σημείο, τα μέσα για την αναπαραγωγή του - ότι οι δραστηριότητές του, ούτε παράγουν τροφή, ούτε στέγη, ούτε οποιαδήποτε άλλη ανάγκη άμεσα - είναι μια συνθήκη ολοένα και πιο γενικευμένη για την εργατική τάξη, καθώς ο πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παραγωγής υποχωρούν σε σχέση με τον τομέα των υπηρεσιών. Μαζί με τους άνεργους τους ελαστικά εργαζόμενους και το λούμπεν-προλεταριάτο, οι φοιτητές κατέχουν την αλήθεια για την υπαγωγή της εργατικής τάξης στο κεφάλαιο: η αδυναμία τους να κάνουν οτιδήποτε άλλο από το να καταστρέψουν αυτό από το οποίο εξαρτώνται, δεδομένων των συνθηκών της καπιταλιστικής παραγωγής με όρους αξίας και αξίας-χρήσης. Η διαλεκτική που περιγράφεται εδώ, η διαλεκτική εντός του πανεπιστημίου - είτε εντός της σφαίρας της κοινωνικής αναπαραγωγής - πρέπει να γίνει η διαλεκτική μεταξύ της αναπαραγωγής και της ίδιας της παραγωγής: η διαλεκτική της καταστροφής και της συλλογικοποίησης, της εξόδου και της επίθεσης.

**Jasper Bernes** είναι μεταπτυχιακός φοιτητής στο UC Berkeley.

2. Théorie Communiste, "Le Plancher de Verre," *Les Émeutes en Grèce?* Senonevero, 2009.  
Αγγλική μετάφραση: [http://www.riff-raff.se/wiki/en/theorie\\_communiste/the\\_glass\\_floor](http://www.riff-raff.se/wiki/en/theorie_communiste/the_glass_floor) .
3. Debord Guy, *Κοινωνία του Θεάματος*, MIT Press (Boston, MA: 1994), 30.